

Становище

от проф. д-р Мария Димитрова Стойчева, катедра по европеистика,
Философски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

за дисертационния труд на Лора Любенова Тодорова на тема

„Европейски стълб на социалните права: от идеята към осъществяването“

за присъждане на образователно-научна степен „доктор“ по
професионално направление 3.3. Политически науки, докторска програма
„Публична администрация“

Лора Тодорова е редовен докторант в докторантската програма по публична администрация към катедра „Публична администрация“ на Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, отчислена с право на защита на заседание на катедрата. Лора Любенова има бакалавърска степен по политология от Софийския университет и магистърска степен от съвместна програма на Софийския университет и Виенския университет, Австрия. Активна е като докторант и участва в различни научни и други проекти към катедрата и на национално равнище. Демонстрира траен интерес и активна дейност в областта на темата на дисертацията с принос към националния и европейски младежки форум, Икономическия и социален съвет на страната, като координатор на проекти в областта на социалната политика към Българската стопанска камара и като доброволец. Дейността ѝ е тясно обвързана с публичното управление и политики, развитието на институциите и практиките, с важен фокус върху европейските социални политики и практики, което допринася съществено и е убедително демонстрирано в разработването на дисертацията и нейния обхват. След внимателно запознаване с документите за участие в конкурса заявявам категорично становището си, че докторантката Лора Любенова

Тодорова отговаря на минималните задължителни изисквания по Чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ, включително и наукометричните минимални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Представеният дисертационен труд е в обем от 241 страници текст, организиран в четири глави, въведение, заключение и обширна библиография от 304 заглавия на български и английски език. Има позовавания на значителна част от тях в текста на изследването. Може да се направи препоръка в дисертационния труд да се прилага ясно използваната литература, а не библиография по темата.

Въведението ясно дефинира актуалността на темата за Европейския стълб на социалните права не само като водеща инициатива, но и от гледна точка на възможността за трансформация на начина на формулиране и прилагане на социалните политики на европейско и национално равнище. Извежда се разликата от класическия модел на вземане на решения в Европейския съюз, а именно ролята на заинтересованите страни (социални партньори, неправителствени организации, експертни мрежи и др.), което извежда и основния изследователски въпрос (с. 7). Обосновано изследването се насочва към анализ и интерпретация на ролята на заинтересованите страни в процеса на формиране на Европейския стълб на социалните права и степента, в която тяхното участие е институционализирано в европейските механизми на управление. Извежда се централната хипотеза за степента на ангажираност на заинтересованите страни като фактор за успешното осъществяване на Стълба, допълнена със спомагателни хипотези, които представят логиката и структурата на изследването в обособени глави. Задачите на изследването са много ясно дефинирани, като те обхващат релевантно както теоретични аспекти, така и аспекти на еволюцията на социалната политика на европейско равнище, допълнено с изследване на обемен документален корпус от официални източници. Периодът е ясно обозначен и определянето му е релевантно аргументирано. Особено значимо е изследването на Стълба като процес с елементи на демократизация, мрежово управление и европеизация на социалната политика, което е последователно реализирано в дисертационния труд. Основните изследователски въпроси са ясно

формулирани с обосноваване на методологическия подход и аналитичната рамка на цикъла на политиките, концептуални рамки от теорията на застъпническите коалиции и мрежовото управление, както и картографиране на основните документи и анализ на консултативния процес (като механизъм и институционално участие) и на категориите заинтересовани страни. Това потвърждава прилагането на комплексна и интердисциплинарна методология.

Първа глава представя теоретичната рамка на изследването на процеса на публични политики в ЕС чрез представяне на основни парадигми, институционални особености и процеси, свързани с легитимността, участието на заинтересовани страни и европеизацията на националните политики (концепцията за *multi-level governance*; концепцията за преговорното нормотворчество; концепцията за експерименталното управление). Въз основа на изясняването на специфичните особености на ЕС като хибридна политическа система, се дефинират ключовите понятия, извеждат се ограниченията на класическите теории за интеграция и се пристъпва към адаптиране на модела на публичните политики към спецификата на ЕС. Тук според мен в недостатъчна степен се акцентира на *political agenda setting*, значимостта на изследването на различния дневен ред, или списъка от въпроси, на които политиките отделят внимание, като подход и традиция (Cobb & Elder; Kingdon; Baumgartner & Jones; etc.), акцентирайки на това как разбирането на динамиката на политическия дневен ред е ключово за разбирането на как и защо се вземат политически решения. Референции към този подход има, но използването на подобна теоретична рамка би имала принос към оценяване на моделите на промяна или стабилността на вниманието към определени политически въпроси, включително и тези от социалния спектър. Първа глава демонстрира широко познаване и умение за прилагане на теоретични модели, както и задълбочено познание на актуалната литература по въпроса в европейски и национален контекст и стремеж за базиране на изследването в рамките на систематично познание и постижения на български учени. Направен е и убедителен концептуален преход към емпиричния казус на изследването – Европейския стълб на

социалните права - с акцент върху неговата символична и институционална природа .

Втора глава представя историческия фон на генезиса и приемането Европейския стълб на социалните права като се проследява еволюцията на социалната политика на ЕС – от нейните скромни начала в Римските договори до съвременния етап, белязан от Европейския стълб на социалните права. Тук изследователката демонстрира умение за анализ на ключовите исторически периоди, отлично познаване на институционалните промени и спецификата на новите методи на координация, както и за контекстуализация на процеси на формиране на т.нар. европейска социална политика. Важен аспект на изследването е изходният подход за това, че социалната политика на ЕС се формира в контекста на постоянна борба за баланс между икономическата ефективност и социалната справедливост, съчетана с процес на институционализиране на социалното измерение на интеграцията (Хартата на основните социални права на работниците, отворения метод на координация, Стълба).

Трета глава е основна за изследването с анализа на основния фокус върху заинтересованите страни в контекста на публичните политики на ЕС. Анализът се основава на ясно дефинирани понятия и систематизиране на различните видове заинтересовани страни в европейски контекст. Особено важно е разглеждането на процеса на институционализацията на участието им в процеса на управление с въвеждането на институционална рамка за консултации и заедно с това на процедури за участие. Специално внимание е отделено на застъпничеството и лобирането като механизми за участие на заинтересованите страни с оглед на тяхното легитимиране и регулиране и превръщането им в прозрачна част от управленския процес и утвърждаване на нова „култура на консултации“. Обосновават се убедително изводите за нарастване на ролята на заинтересованите страни във формирането на европейските политики и институционализацията им и „добавената стойност“ на участието за легитимността на политиките, за политическа легитимация и функционална ефективност.

Четвърта глава, като фокус на изследването, проследява процеса на формиране на ЕССП (2015 – 2017) и участието на различните

заинтересовани страни като се следва логиката на цикъла на публичните политики. Анализът и проследяването е обстойно, с фокус върху спецификата на политическия контекст, символичното значение на Стълба като своеобразна „социална конституция“ и уникален етап в еволюцията на социалната политика на ЕС, архитектурата на консултациите, различните аспекти на дейността на европейските институции, въздействието върху разбирането на посоката на европейската интеграция. Прави се подробен анализ на консултацията и застъпничеството 2016-2017 и становищата на ключовите заинтересовани страни. Отчитам като важен подход и фокуса върху ролята на отделни влиятелни политици и експерти на европейско равнище в историческия и институционален преглед, на т.нар. „стратегически агенти“ за създаването на Стълба. Четвърта глава представлява всеобхватен, широк и задълбочен анализ на този етап от формирането на социалната политика на ЕС, демонстриращ аналитични и изследователски умения на докторантката. Той представя ясно и обосновано изводите за осезаемото и многопластово влияние на заинтересованите страни върху съдържанието и, тематичните приоритети и легитимността на Стълба. Засяга се и донякъде въпроса за осъществяването на основните принципи на Стълба в национален контекст на държавите членки с някои референции към предизвикателства и проблемни области без сигурност за ефективния му принос към приоритизиране на социалната политика в европейски контекст. Като остава „политическа декларация без правно задължение“, можем ли да говорим за ефективност на прилагането на тази комплексна процедура за консултации и съгласуваност? Дали други аспекти на въздействие (включване, участие, активизъм, институционален достъп и застъпничество) могат да оправдаят реализирането на този сложен и донякъде уникален процес на европейско равнище?

Авторефератът коректно представя структурата, основните тези, резултатите и изводите на дисертационния труд. Поместена е и авторска справка за научните приноси в пет пункта. Като новаторство могат да се изведат „интерпретирането на процеса по създаването на ЕССП не просто като един изолиран политически акт или нормативна рамка, а като многостепенен, включващ участието на множество заинтересовани страни, и процедурно легитимен процес на формиране на политики в условията на

съвременния европейски говърнанс“; въвеждането на аналитичен инструментариум за оценка на институционализацията на застъпничеството на национално и наднационално равнище; рефлексивното и процедурното измерение на легитимацията, характерно за отворения метод на координация (ОМК) и политиките на “разумно регулиране” и интеграцията на подходите.

Авторефератът включва 5 научни публикации на докторантката по темата на дисертационния труд, три от които на английски език, Заключението ми по този въпрос е, че резултатите на изследването са намерили добра популяризация сред българска и чуждестранна аудитория и препоръката ми е за продължаване на тази дейност. Публикациите съставляват важно постижение за докторантката и броят им отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

В заключение изразявам становището си, че дисертационният труд е самостоятелно завършено изследване със значителна стойност, свидетелства за изследователски умения, за прилагане на изследователски методи в крос-дисциплинарен контекст, основани на значителен практически опит на докторантката. Ще гласувам убедено за присъждането на докторантката Лора Любенова Тодорова на образователно-научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3. Политически науки, докторска програма „Публична администрация“.

8.09.2025

Изготвил становището:

(проф. Мария Стойчева)